

ЕКОПОЛІСИ – ШЛЯХИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

В статті висвітлюються актуальні питання формування середовища життєдіяльності населення в ХХІ столітті. Особливе значення надається збереженню і збагаченню природного ландшафту, а також факторам поліпшення навколишнього природного середовища.

У 1996 р. в Стамбулі відбулася друга всесвітня Конференція ООН з розвитку населених пунктів "Хабітат II". Це найграндіозніша подія кінця ХХ століття, спрямована на перетворення усіх міст світу в безпечні, здорові і гуманні населені пункти, що розвиваються на стабільній основі. В роботі Конференції прийняли участь практично усі країни світу на рівні перших осіб. Також були представлені неурядові, громадські, релігійні та інші організації. Головна мета Конференції – мобілізація ресурсів на міжнародному і національному рівнях по розширенню співробітництва урядів і недержавних організацій, органів влади, приватного сектору і органів системи ООН. На Конференції розглядалися кардинальні проблеми з розвитку населених пунктів. Це, перш за все, виснаження природних ресурсів і глобальне погіршення навколишнього середовища, тотальна криза у використанні земельних ресурсів. Стихійний процес урбанізації привів до соціальних, екологічних, економічних і інших потрясінь. Для вирішення цих проблем необхідне залучення широкого кола професіоналів усіх країн і контингентів (містобудівників, архітекторів, соціологів, програмістів, технологів та ін.), для розробки нових ідей, концепцій і моделей містобудування, нових структур і технологій розвитку міст, створення високої якості життя, організації сприятливого міського середовища.

В рамках роботи "Хабітат II" відбувся Міжнародний конкурс "Екополіси – шляхи вирішення сталого розвитку середовища мешкання", організований Міжнародною академією архітектури разом з Міжнародною організацією міст і регіонального розпланування, Міжнародною федерацією житла і планування, Міжнародним форумом молодих архітекторів і іншими міжнародними недержавними організаціями.

На конкурсі, серед інших, розглядався проект, розроблений авторським колективом НДПМістобудування¹ під девізом "Конкордія".

При розробці проекту автори намагалися уникнути негативних явищ,

¹ Клюшниченко Є.Є. – керівник, архітектори Оніщенко В.М., Романенко Б.К., Тарасюк П.А., Ширяєв В.Г.

притаманних існуючим містам, створити реальні умови для творчої діяльності населення, залучити його до досягнень науки, культури, управління. Звідси випливає мета проекту – формування нового типу життєвого простору, створення оптимальних умов для гармонійного розвитку особистості, її творчого удосконалення, реалізації майбутніх спрямувань.

За чисельністю населення місто орієнтоване на 80 тис. мешканців з наступним його можливим розвитком до 100-120 тис. мешканців. Передбачається його розташувати в причорноморській частині Миколаївської області на березі Дніпровського лиману і своєрідного півострова, що омивається Бугським і Березанським лиманами. Місто буде багатонаціональним. У ньому мешкатимуть люди різних конфесій і переконань, представники різних соціальних угруповань, різних прагнень, потреб, смаків, звичок, характерів, світоглядів, релігій.

Головна ідея екополісу – формування міста міжнародної взаємодії, взаєморозуміння і згоди з врахуванням нерозривного зв'язку людини і природи в усіх аспектах життєдіяльності, раціональної архітектурно-планувальної організації міста в цілому і окремих його підсистем в

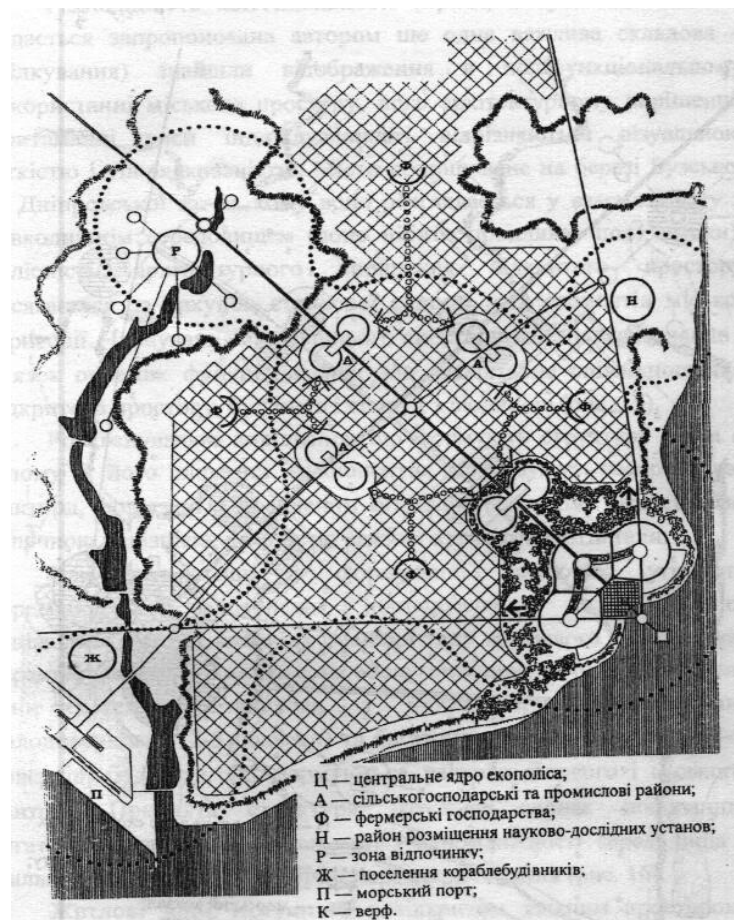

Рис. 1 Містобудівна модель формування життєвого середовища. Ситуаційний план.
 Головна концепція екополіса.

погодженні з екологічним каркасом регіону. Виробнича база міста спрямована на організацію високотехнологічних, еколого-орієнтованих, наукоємних виробництв, які передбачається включити в систему міжнародного розподілу праці. Це, перш за все, центри бізнесу, науки, культури, мистецтва, вивчення взаємопов'язаних процесів світової екології. Чільне місце займатиме підприємницька діяльність, фермерське господарство, формування технопарків, вільної економічної зони (рис. 1). Все це дозволить надати мешканцям широкий вибір місць трудової діяльності з врахуванням їх запитів і можливостей. Різноманітність видів життєдіяльності (праця, побут, відпочинок, спілкування) знайшли відображення у функціональному використанні міського простору, територіальному об'єднанні житла з громадським обслуговуванням, виробничою діяльністю і природним середовищем.

В основу архітектурно-планувальної організації міста покладені вимоги по створенню комфортного середовища життєдіяльності, що досягається безпосереднім територіальним об'єднанням житла з громадським обслуговуванням, виробництвом і навколишнім середовищем. При формуванні вигляду міста враховувався весь комплекс факторів, ритм життя, соціальний склад населення, характер його діяльності і потреб, право на побутову автономію і індивідуалізацію способу життя.

Відсутність в місті індустріальної складової дозволяє розширити просторові межі двох взаємопов'язаних уявлень: "місце праці – місце мешкання", розташувати місця трудової діяльності, що не забруднюють навколишнє середовище, безпосередньо біля житла.

Територіально-планувальна модель міста чітко співвідноситься з принципами управління. Виділяються два рівні: нижчий, що відповідає задоволенню потреб населення, соціального і екологічного стану середовища в житловому районі і "аграрно-технологічних поселеннях", і загальноміський, що забезпечує потреби міста на основі реалізації економічних, екологічних, соціальних і комплексних містобудівних програм, організацію їх інвестування, а також виконання інших функцій, які сприяють збалансованому розвитку міста.

Різновидність життєдіяльності (праця, побут, відпочинок, спілкування) знайшла відображення в поліфункціональному використанні міського простору, його архітектурно-планувальному вирішенні. Притаманні риси індивідуальності відрізняються візуальною чіткістю і впорядкованістю. Місто розташовується на березі Бугської і Дніпровської заток, тому воно розглядається у взаємозв'язку з навколишнім середовищем (воно ніби пропливає мимо затоки). Цілісність архітектурно-планувального вирішення відкритого простору досягається за рахунок стильової єдності усіх елементів

міської території. Розчленування внутрішнього простору забезпечує ізоляцію і зв'язок окремих функціональних зон, масштабне співвідношення відкритого простору, будинків і споруд з людиною (рис. 2).

Планувальні рішення, що формують структуру міста в цілому і окремих його компонентів, враховують несприятливі фактори, пов'язані з посиленням вітровим режимом, інтенсивною сонячною радіацією, наявністю важких курявих ґрунтів.

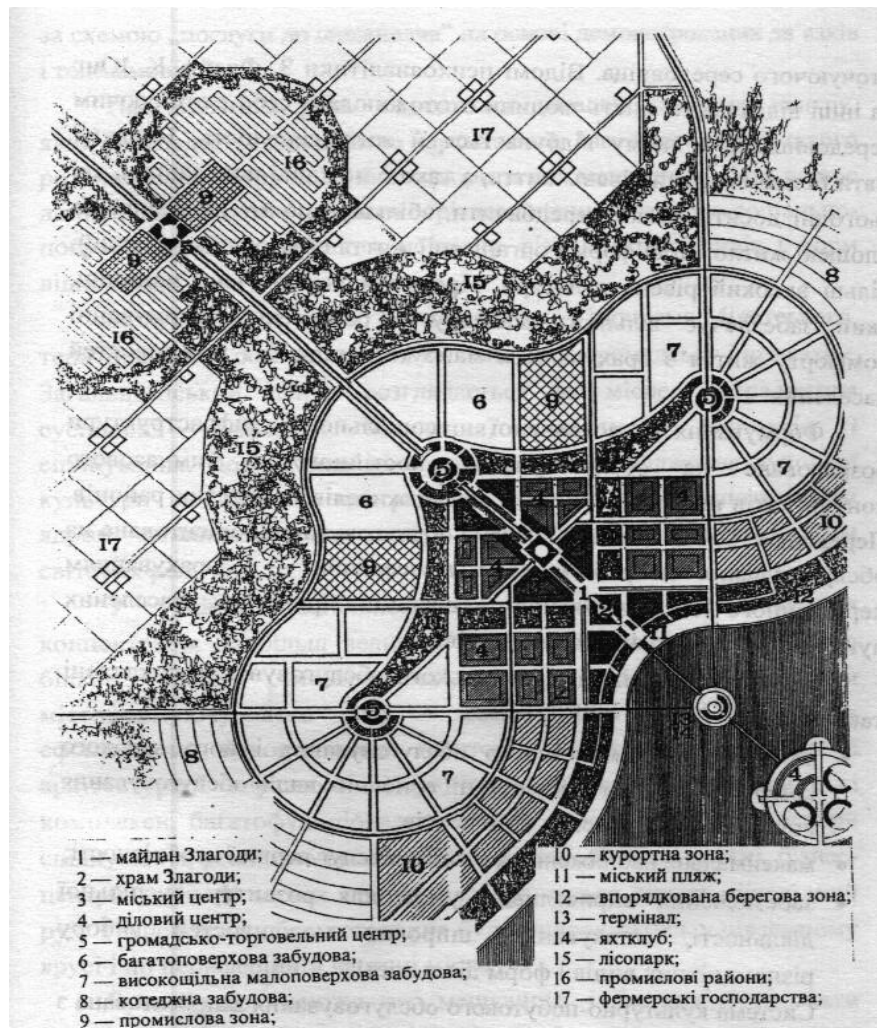

Рис. 2 Формування забудови міста.

При розміщенні і формуванні житлових утворень передбачається задоволення індивідуальних потреб різних соціальних верств населення у виборі типу житлового середовища, характеру житла, громадського обслуговування та ін. Планувально передбачені зони котеджної забудови з приквартирними ділянками, малоповерхових (2-3 поверхи) та багатоповерхових каскадних (4-9 поверхів) будинків, які формуються навколо ділового і міського центрів. Прийнята структура забудови сприяє

подоланню негативного впливу монотонності і одноманітності середовища і діяльності в ній на психологічні параметри людини.

Житлові зони чергуються з відкритим зеленим простором. Внаслідок цього додається не тільки архітектурний ефект, але зелені насадження виконують також важливу роль у регулюванні мікроклімату в житлових утвореннях, активно впливають на середовище південного морського міста. Автономні урбанізовані житлові групи у вигляді аграрно-технологічних поселень для фермерського господарства і розселення обслуговуючого персоналу також розташовуються серед живописної природи.

Велика кількість міжособистих контактів посилює потребу мешканців міста в так званій "приватизації" (персоніфікації) особистого простору. Бажання мати більш високий рівень життя, а також можливі нові запити, які сьогодні досить важко передбачити, збільшує попит на велике за площею житло. Нові форми організації життя обумовлюють інший, більш високий рівень культури. Проектом передбачено принцип, який забезпечує вільність маневру в розселенні, формуванні комфорту життя з врахуванням майбутніх потреб населення.

Формування розвиненої соціальної інфраструктури розраховане на обслуговування постійного і тимчасового контингентів населення міста, а також жителів прилеглих районів. Передбачається дворівнева система обслуговування: орієнтована на обслуговування потреб міста і міжселення – з врахуванням періодичного обслуговування мешканців прилеглих населених пунктів у радіусі до 40-50 кілометрів.

Система культурно-побутового обслуговування запроєктована з врахуванням повного забезпечення населення усіма видами обслуговування (виховання і навчання дітей, фізично-оздоровчі заклади, лікування і профілактика, торговельно-побутове обслуговування та ін.). Соціально-побутове і торговельне обслуговування передбачає забезпечення населення повним комплексом "стандартного" і частково "вибіркового" обслуговування за схемою "послуги до споживача" на основі демонстрованих зв'язків і замовлень по інтернету.

Найголовніша роль відводиться загальноміському центру, який розглядається як візитна картка міста. Мета організації такого розвиненого центру подвійна: створити для мешканців міста полюс ділової активності і комплекс різноманітних закладів соціально-побутового обслуговування, дозвілля, різноманітних видів і форм відпочинку.

За думкою античного містобудівника Гіподама Мілетського, територія міста розподіляється на священну, громадську і приватну. Загальноміський центр розглядається як місце зосередження громадської діяльності населення, соціальних контактів і спілкування. Йому також відводиться роль

відродження духовної культури людини. На центральній площі, що є композиційним ядром загальноміського центру, передбачено спорудити храм світових релігій.

Враховуючи контингент мешканців і їх прагнення мати індивідуальні транспортні засоби (за своїм призначенням, але не обов'язково за формою власності), передбачається спорудження стоянок і гаражів у безпосередній близькості від житла. Для вирішення цієї проблеми основні зусилля спрямовані на інтенсивне використання підземних і наземних просторів в межах житлових комплексів.

Велике значення надається збереженню і збагаченню природного ландшафту, озелененню міста і формуванню відкритих просторів, а також факторам поліпшення навколишнього середовища. Ландшафт розглядається як важливий компонент планувальної структури, як одне з основних джерел індивідуальності і своєрідності міського середовища. Формування ландшафтного середовища здійснюється шляхом цілеспрямованого підбору відповідних порід дерев, кущів, квітів і разом з елементами благоустрою створюється виразний і неповторний образ міста.

Живописно озеленена система крутоярів використана для створення зелених масивів, які органічно вписуються у вигляді крупних природних елементів у міське середовище. Місту створюється прямий вихід до Дніпровського і Бузького лиманів з неповторним своєрідним ландшафтом прибережних територій, з затишним кафе і невеличкими магазинчиками, бульварами і водограями, елементами малих архітектурних форм, які вписуються в природне середовище.

На вигині лиману формується ядро масового відпочинку і розваг населення, де розміщується міський парк, водно-спортивна база (віндсерфінг, підводний туризм, яхт-клуб), зона благоустроєних пляжів, закриті плавальні басейни, стадіон, кегельбан, дансинг та ін. Безпосереднє включення зони відпочинку в зону житлової забудови, що височить над нею, надає місту своєрідності і особливої привабливості, визначає характер життя та побуту, властивий новому місту-екополісу.

Поряд з популярними видами відпочинку на узбережжі передбачається розміщення рекреаційних закладів (будинки відпочинку, санаторій-профілакторій та ін.) в північно-західному напрямку, для чого використовуються захищена від вітрів балка з штучними водними просторами.

Список використаних джерел

1. Устойчивое развитие населенных пунктов и обеспечение населения жильем. Национальный доклад на Второй Всемирной Конференции ООН по населенным пунктам (Хабитат II). – К.: 1996 – 74 с.
2. Habitat для хижин и дворцов.//Архитектура и престиж. 2/96 – с. 14-15.
3. Ключниченко Є.Є. Соціально-економічні основи планування та забудови міст. – К.: Укрархбудінформ. – 1999. – 348 с.
4. Прималенный А.А., Солодов В.В., Ключниченко Е.Е. Теоретические аспекты формирования экополисов//Містобудування та територіальне планування. К.: КНУБА, 2008. - № 29. – с. 274-280.

Аннотация

В статье рассматриваются актуальные вопросы формирования среды жизнедеятельности населения в XXI столетии. Особое значение придается сохранению и обогащению природного ландшафта, а также факторам улучшению окружающей природной среды.

Annotation

In the article the pressing questions of forming of environment of vital functions of population are examined in XXI century. The special value is given a maintainance and enriching of natural landscape, and also to the factors to the improvement of natural environment.